

27 Mayıs ve İşadamları

CENGİZ SUNAY*

Özet: 27 Mayıs darbesiyle işadamları arasındaki ilişki hususunda, bazı işadamlarının anı- larında yer alan kimi anekdotlar küçük de olsa bir fikir verebilir. Bu kısa çalışmada, Türk iş dünyasının önde gelen üç isminin, kaleme aldıkları hatıralarında, 27 Mayıs darbesiyle alakalı olanlar aktarılıp yorumlanmaya çalışılmıştır.

Anahtar kelimeler: 27 Mayıs darbesi, işadamları, Vehbi Koç, Sakıp Sabancı, Nejat Eczacıbaşı.

Giriş

Özel sektörle 27 Mayıs arasındaki ilişki, aslında bir parça da devletle işadamları arasındaki ilişkinin gerek tek partili yıllarda, gerekse DP iktidarları dönemindeki boyutuyla ilgiliymiş gibi görünmektedir.¹ Hatırat kaleme alan işadamlarının bu konuya dair yazdıkları, her ne kadar kimi noktalardaki sessizliği devam ettirse de, yine de devlet ve işadamları ilişkisi açısından önemli bilgiler vermektedir.

Türk burjuvazisinin gelişim süreci içinde, özellikle İttihatçıların milli iktisat politikası çerçevesinde yaptıkları mühim bir yer işgal eder lakin cumhuriyetle birlikte bu ilişkinin tarafları arasında belli bir eksen kaymasının yaşandığı da söylenebilir. Şöyle ki, 1913-1918 yılları arasında burjuvazi emekleme devrini yaşayan korunup kollanmaya muhtaç, edilgen bir konumdayken; cumhuriyetin ilk yıllarıyla birlikte artık gittikçe palazlanan ve çokça yazıldığı- nın aksine bürokrasiye kafa tutan bir mevkie yerleşmeye başlar.

Lozan öncesinde 1923'te İzmir'de toplanan iktisat kongresinden, 1929'da alınan devletçiliğe geçiş kararına kadar uygulanan ekonomi politikaları, aslında burjuvaziye sağlaması beklenen imkânların yeterli seviyede olmayışına da bağlanmaktadır. Buna göre, devletçi iktisat siyaseti, ekonomi politik açıdan bürokrasinin burjuvazi karşısında aldığı bir tedbir olmaktan ziyade, tökezleyen burjuvaziye uzatılan bir dost eli olduğu hususunda ikna edici yorumlar yapılmaktadır.²

Bu kısa çalışmada, Koç, Sabancı ve Eczacıbaşı gruplarının 27 Mayıs karşısındaki tutumları, bu üç grubun başında bulunanlar tarafından kaleme alınmış hatıralarda değindikleri kadarıyla özetlenmeye çalışılacaktır.

* Yrd. Doç. Dr., Yalova Üniversitesi Hukuk Fakültesi

¹ Ayrıntılar için bkz. Ayşe Buğra, *Devlet ve İşadamları*, İstanbul: İletişim Yayınları, 1996.

² Yalçın Küçük'ün *Türkiye Üzerine Tezler* dizisinin 1. cildi, bu iddiayı ileri sürer. Bkz. Yalçın Küçük, *Türkiye Üzerine Tezler-1*, İstanbul: Tekin Yayınevi, 1987.

1. Koç Grubu ve 27 Mayıs

Koç Grubunun zaman içinde devletle nasıl bir alaka içinde olduklarını, grubun kurucusu Vehbi Koç'un anılarından takip etmek mümkün. Anılarının bir yerinde Koç, tek partili yıllarda yürüttüğü işlerde gördüğü kimi yardımlardan söz ediyor; bunlardan birinde, kendisine borcu olan bir işadamının iflasın eşiğine geldiğini, söz konusu şahsın kendisinin müşterisi olduğundan bahisle, onun batması halinde kendisinin de batacağını anlatıyor. İş Bankası'na olan borçları nedeniyle sıkışan Nafiz Kotan'ın, o sırada Viyana'da olan Celal Bayar'la görüşmek üzere bu kente gittiğini, Bayar'ın meseleyi Atatürk'e açarak adı geçene çeşitli devlet işleri verilerek batmasına engel olunduğunu; böylece kendisinin de kurtulduğunu anlatıyor.³

Peker Hükümetinin muhalefete karşı sertlik yanlısı bir tutum takındığı dönemde, İnönü tarafından yayınlanan 12 Temmuz Beyannamesi'nin kamuoyuyla henüz paylaşılmadan önce, İnönü tarafından kendisine gösterildiğini aktaran Koç, bunun esbab-ı mucibesini hâlâ çözeemediğini de aktarmaktadır.⁴ Koç, 27 Mayıs'a takaddüm eden günlere kadar CHP üyesidir.

DP'nin iktidara gelmesinden sonra bu kez Bayar tarafından partiye davet edildiğini; reddetmesi üzerine Bayar'ın kendisine gücendiğini anlatan Koç; bu kırgınlığının DP iktidarı boyunca devam ettiğini; hatta Bayar'ın resmi davetlerde bile kendisinin elini sıkmadığını aktarıyor. Lakin Bayar'la 1978'e kadar kopmuş olan irtibatını yeniden tesis ettiği bilgisini de veriyor.⁵

Aslında CHP'liliğinin de sembolik olduğunu vurgulayan Koç, DP'ye girdiği takdirde bunun aleyhinde, kendisinin çok paragöz, tamahkâr olduğu şeklinde yorumlanmasından korktuğunu ifade etmektedir. Bilgi ve tecrübesinden yararlanılmak istenirse zaten başbakanın emrinde olduğunu söyleyen Koç;⁶ baskıların yoğunlaşması karşısında önce 1928'den beri yaptığı Ankara Ticaret Odası Başkanlığından; Türkiye Odalar Birliği'nden, Sınâî Kalkınma Bankası'ndan ve Kızılay'dan ayrılmak zorunda bırakıldığı bilgisini vermektedir.⁷ Bu arada İnönü'den kendisine, 27 Mayıs öncesinde, biraz daha dayanması haberi geldiğini belirtmektedir.⁸

Koç'un Adnan Menderes hakkındaki görüşleri de oldukça dengelidir. Bir taraftan yürüttüğü ekonomi politikasıyla Merkez Bankasının döviz stoklarını erittiği; bu yüzden meydana gelen ithal mal kıtlığı karşısında, kendisini benzin karaborsacılığı yapmakla suçladığını aktarır; sonrasında böyle bir iş yapmadığının açığa çıkması karşısında kendisinden özür dilediğini de anlatmaktadır.

Diğer taraftan DP döneminde iyice büyüdüklerini ancak Menderes'in 1957 seçimlerinin finansmanında kullanmak üzere, dönemin İş Bankası Umum Müdürü Ahmet Dallı vasıtasıyla istediği 500 bin liranın, 27 Mayıs sonrasında kendisinin, askeri bir savcı tarafından sorguya çekilmesine neden olduğundan da söz etmektedir. Aynı seçimlerde ve 1954'te DP'nin yanı sıra CHP'ye de para verdiğini aktaran Koç, bu parayı neden verdiğini, vermediği takdirde hükümetin iş hayatındaki yükselişine ket vurup vurmayacağından, merakları celp et-

³ Vehbi Koç, *Hatıralarım Görüşlerim Öğütlerim* (1973–1987), İstanbul: Vehbi Koç Vakfı Yayını, 1987, s. 173.

⁴ Koç, *Hatıralarım Görüşlerim Öğütlerim* (1973–1987), s. 171.

⁵ Koç, *Hatıralarım Görüşlerim Öğütlerim* (1973–1987), s. 174.

⁶ Vehbi Koç, *Hayat Hikâyem*, İstanbul: Apa Ofset Basımevi, 1974, s. 142.

⁷ Koç, *Hayat Hikâyem*, s. 145.

⁸ Koç, *Hayat Hikâyem*, s. 147.

mesine rağmen, bahsetmemektedir.⁹

Koç'un önce DP'ye katılması yönünde baskılara muhatap olduğunu; bu baskıların bir müddet sonra hiç değilse CHP'den ayrılması ısrarına dönüştüğünü; nihayet tazyiklerden bunalan Koç'un, 27 Mayıs'tan tam 87 gün önce, 10 Mart 1960 tarihinde CHP'den istifa ettiği, yine hatıratında kayıtlıdır.¹⁰

Koç'un OYAK Genel Kurulu'na, Bülent Yazıcı ve Kazım Taşkent'le birlikte, dışarıdan seçilmiş üç üyeden biri olduğu bilinmektedir. OYAK'ın fon kullanımıyla ilgili olarak kendisinin yaptığı eleştiriler karşısında, bir takım asker üyeler tarafından, OYAK'ın kuruluşunun işine gelmediği için bu şekilde konuştuğu yönündeki suçlanma hadisesinde Cevdet Sunay'ın, kendisini teskin edici jestini ise unutamadığını aktarmaktadır.¹¹

Vehbi Koç, 27 Mayıs'tan sonra başlatılan hazineye bağış kampanyasına 26 kilo külçe altınla katıldığını da belirtmektedir.¹² Netice itibarıyla; 27 Mayıs ile Koç Grubu arasındaki mesafe: Darbenin bizzat içinde ve teşvikçisi olmadığı lakin 27 Mayıs sonrasında belirgin bir rahatlamaya kavuşma hali olarak tarif edilebilir.

2. Sabancı Grubu ve 27 Mayıs

Türk işadamları içinde hatırat kaleme alanlardan biri de Sakıp Sabancı'dır. Sabancı'nın anılarında 27 Mayıs'la ilgili, dönemin fısıltı gazetesi marifetiyle yayılan öldürülen gençler meselesiyle ilgili bir anekdot önemlidir. Yukarıda da belirtildiği gibi, 28–29 Nisan olayları esnasında öldürülüp kaybedilen yüzlerce genç¹³ meselesinin inandırıcılık noktasında ne kadar güçlü olduğu bu hikâyede anlatılmıştır. Türkeş'in yerine önce Başbakanlık Müsteşarı; sonra da Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreteri olan Hilmi İncesulu'nun¹⁴ bile bu haberleri ve öldürülen gençlerin başına gelenleri bizzat gördüğünü söyleyebilecek konumda oluşunu ibretle anlatmaktadır.¹⁵

Hemen her dönemde sermayedar ile asker-sivil bürokrasinin aralarındaki ilişki biçimini göstermesi bakımından Sabancı'nın anlattıkları mühimdir. Anlaşıldığı kadarıyla yüksek rütbeli generaller, ziyarete geldikleri mahallin, önde gelenleriyle buluşup görüşmeyi adet haline getirmişlerdir. 1957'de Genelkurmay Başkanı olan Org. Feyzi Mengüç de bunlardan biri. Adana gezisinde programını Hacı Ömer Sabancı'ya da bildiriyor. Devrik DP'nin, en az mensupları kadar husumet celbetmiş olan dönemin Genelkurmay Başkanı Org. Rüştü Erdelhun

⁹ Koç, *Hatıralarım Görüşlerim Öğütlerim* (1973–1987), s.176–177; Koç, *Hayat Hikâyem*, s. 142–143.

¹⁰ Koç, *Hayat Hikâyem*, 150–151; Aynı hususları teyit etmesi açısından bkz. Can Kıraç, *Anılarımla Patronum Vehbi Koç*, İstanbul: Milliyet Yayınları, 1995, s. 98–138.

¹¹ Koç, *Hatıralarım Görüşlerim Öğütlerim* (1973–1987), 178; Koç, *Hayat Hikâyem*, s. 112.

¹² Koç, *Hayat Hikâyem*, s. 118.

¹³ Basının bu konuyu işleyiş biçimine bir örnek olması açısından bkz. “Şehitleri tespit için komisyon kuruldu. Üniversitelileri öldürdükten sonra meçhul yerlere gömen polisler sorguya çekiliyor. Dikilecek abidenin istismar edilmemesi istendi”, *Tercüman*, 31 Mayıs 1960.

¹⁴ İncesulu'nun bu tavrında, Kırkoğlu'nun şu anekdotunun bir etkisi olabilir mi? 28–29 Nisan olaylarına katılan öğrencilerin, öldürüldükten sonra kıyma makinelerinde öğütüldüğü iddialarını araştırmak üzere CHP tarafından kurulan üç kişilik bir parlamento heyeti kurulur ve olay mahalline giderek konuyu araştırırlar. Hazırladıkları raporda böyle bir hâdisenin olmadığı kanaatine varmaları karşısında İnönü çok sinirlenir ve şunları söyler: “Olmaz. Yoktur demeyeceksiniz, vardır imajı vereceksiniz!” bkz. Tanju Cılızoğlu, *Kırık Politika [Anılarla Kamil Kırkoğlu]*, İstanbul: Elya Yayıncılık, 1997, s. 90.

¹⁵ Sakıp Sabancı, *İşte Hayatım*, İstanbul: Aksoy Matbaacılık, 1985, s. 320.

Paşa da Sabancı ailesi tarafından ağırlananlardan.¹⁶ Ailenin tanışık olduğu generaller arasındaki iki isim daha bir önem taşımaktadır. Bunlar: 27 Mayıs esnasında, İstanbul'da, darbenin en önemli vurucu gücü olan Davutpaşa Zırhlı Tugayı Kumandanı mevkiindeki, darbe sonrasında ise İstanbul Valiliği vazifesine atanan, 21 Ekim 1961'deki ünlü protokolde¹⁷ korgeneral rütbesiyle imzası bulunan Refik Tulga; diğeri de Korg. Lütfü Hancıoğlu'dur.

Sabancı, Türk sermayedarlarının emekli paşalara olan tutkusunu; bir köşede ölümü bekleyen nitelikli insanların bilgi ve tecrübesinden yeniden istifade etmek şeklinde yorumlamakta ve bu hususta, holdinginin istifade ettiği üç asker, bir de sivil isimden bahsetmektedir. Bunlar: Eski Genelkurmay Başkanı E. Org. Semih Sancar, E. Org. Vecihi Akın ve E. Org. Suat Aktulga'dır. Sivil isim ise Koç'un DP'ye 500 bin lira yardımına tavassut eden şahıs olarak ismini zikrettiği Ahmet Dallı'dır.¹⁸ Sabancı, Dallı'nın, Balmumcu Garnizonundaki tutukluğunu müteakip Akbank'ın başına davet edildiği bilgisini veriyor. Bir diğer önemli isim ise Koç ve Taşkent'le birlikte OYAK Genel Kurulu'na alınan üçüncü sivil şahsiyet olan Bülent Yazıcı'dır. Yazıcı, Dallı'nın ölümü sonrasında Akbank'ın başına geçmiştir.

DP'li başbakan yardımcılarında ve bakanlardan biri olan Medeni Berk de Akbank'a yolu düşenlerden. Eski Başbakan ve cumhurbaşkanlarından Turgut Özal, belki de kendisiyle birlikte Sabancı Holding'e pek çok isim kazandıranlardan biri olarak temayüz etmektedir.¹⁹ Birçoğuyla politika hayatında da yarenlik edeceği, Safa Giray, Kemal Varol, Vehbi Dinçerler, Akgün Albayrak, Ahmet Çetinbudaklar, Talip Alp, Muzaffer Şavkal, Bülent Ünlü gibi isimleri, DPT'den Sabancı Holding'e kazandıran isim, yine Özal'dır. 12 Mart'ın, ara dönem hükümetlerinden sonuncusuna başkanlık eden Naim Talu'nun da sonraki yıllarda bu isimlere dâhil olduğu düşünülürse, bu grubun askeri ve sivil bürokrasiye tam anlamıyla çengel attığı söylenebilir.²⁰

Sabancı Grubunun DP hükümetlerine bakışı genel olarak olumludur. Sakıp Sabancı'nın gözünde Menderes, fevkalade dirayetli bir başbakandır. 1950 yılı Türkiye açısından önemli bir başlangıç yılıdır. Özel sektöre dayalı yeni bir sanayileşme, gelişme aşamasının başlangıcıdır. Yeni hükümet eskisinin aksine halka yakın olmak için sıkça Anadolu'ya çıkmaya başlamış; devlet adamları, mahallin önde gelenleriyle ve iş adamlarıyla toplantılar yapmaya başlamışlardır. Bossa'nın temelinde de yine böyle bir toplantı esnasında Bayar ile Hacı Ömer Sabancı arasındaki sohbetin yattığını belirten Sabancı, babasının²¹ hükümetten sadece kredi değil, personel de talep ettiğini belirtiyor. Kamudan özel sektöre ilk transferlerden biri de Sümerbank Nazilli Bez Fabrikası Müdürü Fazlı Tugay olmaktadır.²²

3. Eczacıbaşı Grubu ve 27 Mayıs

Nejat Eczacıbaşı da DP'li yıllara bakışı olumlu olan işadamlarından; Bayar'ı eski bir baba dostu, bir amca olarak gören bir isim. CHP iktidarının 1945 sonrasındaki yıpranmışlığına özellikle ticaret burjuvazisi ve büyük toprak sahipleri açısından bakıyor. Harp yıllarında-

¹⁶ Sabancı, *İşte Hayatım*, s. 100–101.

¹⁷ Protokolün tam metni için bkz. Kurtul Altuğ, *27 Mayıs'tan 12 Mart'a*, İstanbul: Yılmaz Yayınları, 1991, s. 192–193.

¹⁸ Sabancı, *İşte Hayatım*, s. 102–103.

¹⁹ Emin Çölaşan, *Turgut Nereden Koşuyor?* İstanbul: Tekin Yayınevi, 1988, s. 87.

²⁰ Sabancı, *İşte Hayatım*, s. 105 vd.

²¹ Sabancı'nın babasının biyografisi için bkz. Sadun Tanju, *Hacı Ömer*, İstanbul: APA Ofset Basımevi, 1983.

²² Sakıp Sabancı, *Değişen ve Gelişen Türkiye*, İstanbul: Güzel Sanatlar Matbaası AŞ, 1993, s. 50–51.

ki ekonomik politikanın, üstüne üstlük uygulanan Varlık Vergisi'nin²³ yarattığı tedirginlik karşısında, bu kesimlerin bir ve beraber olmaları gerektiği yönündeki dernekleşmelerinin ne kadar büyük bir önem taşıdığını belirterek 1946'da kurulan İstanbul Tüccar Derneği'nin ehemmiyetinden bahsetmektedir.

22-27 Kasım 1948'de özel teşebbüsün kendi gayretiyle topladığı Türkiye İktisat Kongresi'nde, aşırı devlet müdahalesinin iktisadi gelişmeye zarar verdiği tezinin ısrarla savunulduğunu belirtmektedir. 14 Mayıs seçimleri ertesinde iktidara gelen DP'nin özel sektör yanlısı olduğunu; yabancı sermayenin ülkeye girişinden kaygı değil, bilakis memnuniyet duyduğunu; devletçiliği önemli ölçüde sınırlamaya çalıştığını vurgulamaktadır. DP döneminin, özel sektörün iktisadi hayata ağırlığını koymasının hızlandığı bir dönem olduğunu altını çizmektedir. Eczacıbaşı, bunu, savaş döneminde önemli miktara ulaşan sermaye birikimiyle birlikte sağlanan uzun dönemli yatırım kredisi verilmesi uygulamasının devreye sokulması ve dış yardım kanallarının açılmasına bağlamaktadır.²⁴

Eczacıbaşı'nın 27 Mayıs yorumu, dengelidir; 27 Mayıs'a kadar geçen süreci ekonomi politik bir gözle tahlil etmeye çalışma gayretini izlemek mümkündür. Ekonomik liberalizmine rağmen DP'nin siyasi liberalizmi benimsemekte güçlük; bir o kadar da endişe duyduğunu yazmaktadır. 1955 yılında baş gösteren iktisadi sıkıntıların partiyi, muhalefetin acımasız eleştirileri karşısında sertleşmeye götürdüğünü belirten Eczacıbaşı, DP'nin tek başına kabahatli olmadığını, CHP'nin de adeta asıl sahibi olması gerektiğini düşündüğü iktidarın elinden gasp edilmişçesine davrandığını belirtmektedir.

DP'den mebusluk teklifi alan Eczacıbaşı bunu reddetmesi karşısında Menderes'in kendisine olan kırgınlığına bir de Vatan Gazetesi sahibi ve başyazarı Ahmet Emin Yalman'la olan dostluğunun tabii bir sonucu saydığı, Yalman'a yaptığı maddi yardımın, Menderes tarafından işitilmesi neticesinde Menderes'in üzüldüğünü belirtmektedir. 27 Mayıs hükümetlerinde kendisine bizzat Gürsel tarafından Sanayi Bakanlığının teklif edildiğini yazan Eczacıbaşı, görevi reddetmesini, bu sektörde kâr amacıyla çalışan işletmeleri olmasına bağlamaktadır. Bayar'ın bir baba dostu olması ötesinde, iktisadi meselelere olan vukufiyeti hususunda övgü dolu cümleler kuran Eczacıbaşı, İnönü'yle 1962'ye kadar hiçbir temasının olmadığını da ifade etmektedir.²⁵

Eczacıbaşı Grubu da, 27 Mayıs'tan sonra Bayar'ın iddia edilen akçalı işleriyle ilişkili bulunan ailelerden biri olarak taciz edilmiş. Bayar'a yapılan iftira kampanyasıyla itibarının zedelenmeye çalışıldığı tezi Nejat Eczacıbaşı tarafından da dile getirilmektedir. Tuğg. Faruk Güventürk'ün,²⁶ emrindeki kıtayla Levent'teki ilaç fabrikasını kuşatarak söz konusu kuruluşta

²³ Şu haberleri okuyup da tedirgin olmamak mümkün müdür?“Varlık vergisi kanunu dün kabul edildi”, *Akşam*, 12 Teşrinisani 1942. ayrıca bkz. “Vergi müddeti bitti. Borcunu vermeyenlerin malları bugünden itibaren haczedilecektir”, *Cumhuriyet*, 21 İkinci Kanun 1943. “Varlık vergisini vermeyenler; on yedi kişiden mürekkep ilk kafiye dün gece toplama kampına sevk edildi”, *Cumhuriyet*, 22 İkinci Kanun 1943. “Varlık vergisini ödemeyenler. İlk Kafiye dün akşam Aşkale'ye yollandı. Kafiye azalarından ikisi son dakikada 497.000 lira tediye ederek serbest bırakıldılar. Aşkale yolcuları tıpkı Uludağ seyahatine çıkar gibi giyinmişlerdi. Ayaklarında golf pantolonları gözlerinde kar gözlükleri vardı”, *Son Posta*, 28 İkinci kanun 1943.

²⁴ Nejat F. Eczacıbaşı, *Kuşaktan Kuşağa*, İstanbul: Dr. Nejat F. Eczacıbaşı Vakfı Yayınları, 1982, s. 85 vd.

²⁵ Eczacıbaşı, *Kuşaktan Kuşağa*, s. 104-105.

²⁶ Faruk Güventürk, 27 Mayıs öncesinde ifşa edilen lakın yeterli önemin verilmemesi ünlü 9 Subay Olayında tutuklanan subaylardan biriydi. Bkz. Abdi İpekçi ve Ömer Sami Coşar, *İhtilalin İcyüzü*, İstanbul: Uygun Yayınevi, 1965, s. 69 vd.

bulunduğu iddia edilen 500 bin liralık Bayar hissesinin hesabını soruşundan sitemle bahsedilen Eczacıbaşı, kuruluşun toplam sermayesinin 1 milyon lira olduğunu; Bayar'ın tek bir kuruluştan bile hissesinin olmadığını yazmaktadır. Annesi ve babasının bu vesileyle sorguya çekildiğini belirtmektedir.

27 Mayıs, Eczacıbaşı ailesinden birinin de dolaylı olarak canını almış bir darbe olarak anlatılmaktadır. Kardeşi Vedat'ın bir meyhanedeyken, büyük sevgisi olduğu Menderes hakkındaki sitayişkâr sözlerinin, bir grup CHP'li gencin kavga çıkararak istismarı neticesinde, Vedat Eczacıbaşı önce karakola, sonra ise Balmumcu'ya düşer. Zaten kimi ruhsal bunalımları olan Vedat Eczacıbaşı, Menderes ismini ağzına almak ve babasının Bayar'ın yakın dostu olmasının bedelini bu şekilde ödemekle kalmamış, iki kez intihara bile kalkışmıştır. İkinci teşebbüs sonrası geçirdiği ameliyatın böbrekleri üzerindeki tesiriyle girdiği üremi komasından çıkamayarak hayatını kaybetmiştir.²⁷

Sonuç

Türk burjuvazisinin üç önemli isminin 27 Mayıs'a bakışı göstermektedir ki; her üçü de darbeyi onaylar bir tutum içinde olmamakla beraber, askeri vesayet rejimi karşısında kontrollü bir dil kullanmaktadırlar. Devrilen DP'nin ekonomi politikası hususunda övücü cümleler kurarken, iktidarının kimi dönemlerinde uygulamaya koyduğu tedbirleri darbenin gerekçeleri olarak onaylamasalar da; darbeye karşı bir tutum da almamaktadırlar.

27 Mayıs sonrasında hazırlanan yeni anayasayla birlikte gündeme gelen toprak reformu ve grevli, toplu sözleşmeli iş yasasında da görüldüğü gibi aslında 27 Mayıs sonrası kurulmaya çalışılan düzen pek o kadar Türk burjuvazisinin özlemine duyduğu bir düzen değildir. 15-16 Haziran 1970'de meydana gelen büyük yürüyüş ve ardından verilen 12 Mart Muhtırası ve sonrasında, 12 Eylül darbesine sürüklenişle birlikte ihdas edilen yeni düzenin oluşmasında sermaye sınıfının etkili dahil konusuna daha çok emare vardır.

Kaynaklar

- Altuğ, Kurtul, *27 Mayıs'tan 12 Mart'a*, İstanbul: Yılmaz Yayınları, 1991.
- Buğra, Ayşe, *Devlet ve İşadamları*, İstanbul: İletişim Yayınları, 1996.
- Cıllıoğlu, Tanju, *Kırık Politika [Anılarla Kamil Kırıkçıoğlu]*, İstanbul: Elya Yayıncılık, 1997.
- Eczacıbaşı, Nejat F. *Kuşaktan Kuşağa*, İstanbul: Dr. Nejat F. Eczacıbaşı Vakfı Yayınları, 1982.
- İpekçi, Abdi ve Coşar, Ömer Sami, *İhtilalin İçyüzü*, İstanbul: Uygun Yayınevi, 1965.
- Kıraç, Can, *Anılarımla Patronum Vehbi Koç*, İstanbul: Milliyet Yayınları, 1995.
- Koç, Vehbi, *Hatıralarım Görüşlerim Öğütlerim (1973-1987)*, İstanbul: Vehbi Koç Vakfı Yayını, 1987.
- Koç, Vehbi, *Hayat Hikâyesi*, İstanbul: Apa Ofset Basımevi, 1974..
- Küçük, Yalçın, *Türkiye Üzerine Tezler-1*, İstanbul: Tekin Yayınevi, 1987.
- Sabancı, Sakıp, *Değişen ve Gelişen Türkiye*, İstanbul: Güzel Sanatlar Matbaası AŞ, 1993.
- Sabancı, Sakıp, *İşte Hayatım*, İstanbul: Aksoy Matbaacılık, 1985.

²⁷ Eczacıbaşı, *Kuşaktan Kuşağa*, 110 vd.

The Coup of May 27th and Businessmen

CENGİZ SUNAY

Abstract: *The anecdotes found in the memoirs of the businessmen may give an idea about the relationship between the businessmen and the coup of May, 27th. In this brief study, the anecdotes related to the coup of May 27th penned by three leading Turkish business personalities in their memoirs were submitted and reviewed.*

Keywords: *the coup of May 27th, businessmen, Vehbi Koç, Sakıp Sabancı, Nejat Eczacıbaşı.*